

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-05-03
Besvaras senast
2022-05-11 kl. 12.00

Till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1525 Producentansvar för vissa tobaksvaror och filter

Förordningen om producentansvar för vissa tobaksvaror och filter innehåller bestämmelser om ett system för utökat producentansvar för avfallshantering av vissa tobaksvaror och filter. Syftet med förordningen är att minska nedskräpningen av fimpar. I fråga om fimpar är målet att nedskräpningen utomhus ska ha minskat med 50 procent 2030 jämfört med 2023. Hur stor nedskräpningen är ska bedömas utifrån de skräpmätningar som Naturvårdsverket utför enligt 31 § förordningen (2021:1002) om nedskräpningsavgifter. En producent ska effektivt bidra till att nå målet.

Förordningen har ett gott syfte, men frågan är om förordningen kommer att bidra till minskad nedskräpning eller om det rent faktiskt är så att den kommer bli ett effektivt slag i luften med ökad administration för kommuner och företag?

För olika sorters förpackningar finns i dag i Sverige ett system med insamling av förpackningar, där en producentansvarsorganisation byggs upp för att på producenternas vägnar ta hand om insamlandet och därefter tillse att dessa återvinns i så hög grad som möjligt. Den största och mest kända är Förpackningsinsamlingen (FTI) som ansvarar för 5 000 återvinningsstationer runt om i landet.

Motsvarande system vill nu regeringen att de företag som tillverkar cigaretter ska skapa i Sverige. De ska skapa en producentansvarsorganisation enkom för att hantera insamlingen av fimpar och filter (således inte förpackningar, för det ansvaret hanteras som nämnts på annat sätt). Denna ska ha samråd med 290 kommuner, och ett antal företag i näringslivet ska ansvara för att insamlingen av fimpar och filter sker i kommunerna. I alla kommuner.

Landets kommuner ansvarar i dag för att sköta renhållningen i det offentliga gaturummet och på allmän plats och har för det ändamålet byggt upp egna professionaliserade och specialiserade organisationer som är experter på bland annat insamling av fimpar. Samtidigt är det enligt tobakslagen förbjudet att sätta upp askkoppar eller andra kärl för att samla in fimpar på många platser där många röker. Detta gör det komplicerat att förhindra fimpar från att nå marken, med andra åtgärder än att antingen få konsumenter att sluta röka, straffa dem om de fimpar på fel ställe eller att annars införa starka positiva incitament för minskad nedskräpning. Några sådana positiva incitament finns inte i

förordningen.

Den nya förordningen kan därför kritiseras för att den ålägger producenterna ett juridiskt ansvar som de omöjligen kan uppfylla på egen hand. Det beror på att insamling ska ske på platser där producenterna saknar laglig rätt att sätta upp insamlingskärl och genomföra insamling. Det är nämligen kommunerna som bestämmer detta.

Eftersom förordningens genomförande förutsätter att kommunerna måste tåla insamling på platser där kommunerna har renhållningsansvar och till att samråda med producentansvarsorganisationen om bland annat utformning av insamlingskärl och var de ska placeras innebär förordningen – enligt min mening – en inskränkning av det kommunala självstyret.

En mer mycket mer kostnadseffektiv lösning skulle kunna vara att landets kommuner ges ansvaret att hantera insamling av fimpar och att producenternas ansvar endast innefattar ett kostnadsansvar. En sådan modell har exempelvis införts i Danmark. Ett bra sätt för att hantera producentansvaret i linje med engångsplastdirektivets krav skulle, enligt min mening, vara att omvandla ansvaret i förordningen till ett rent kostnadsansvar på motsvarande sätt som kostnaden för nedskräpning har hanterats. Detta kräver dock en ny förordning.

Min fråga till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll är:

Är ministern tillfredsställd med förordningen eller är hon beredd att vidta åtgärder för att justera denna?

.....

Martin Kinnunen (SD)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck